

11. Scott K., (2014) *Multilevel Analysis of Problem-Based Learning Design Characteristics*, /In:/ Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning, vol 8 issue 2, Purdue-Indiana-Memphis
12. Szczpaniak J., Wróblewska I., (2012), Problem-Based Learning. <http://forumakademickie.pl/fa/2012/07-08/problem-based-learning/> - accès: 10 August 2015
13. Wannier-Morino P.(2004), Apprentissage par problème: Quel rôle pour le tuteur?, Université de Fribourg, Suisse (accès 21.02.2016) https://www.unifr.ch/didactic/assets/files/travaux%20participants/wannier_diplome.pdf

Ярошевич І. А.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови та літератури
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ

Анотація. У статті обґрунтовано сутність поняття комунікативно-когнітивна компетентність, виокремлено та схарактеризовано основні його структурні компоненти; визначено його роль у розв'язанні професійно-орієнтованих завдань майбутніх фахівців-економістів.

Ключові слова: комунікативно-когнітивна компетентність, фонетична, граматична, лексико-семантична, стилістична компетентність, професійно-орієнтована діяльність.

Abstract. In the article determined the essence of the concept of communicative and cognitive competence, singled and characterized its basic structural components; determined its role in solving professionally oriented tasks of future specialists and economists.

Key words: communicative and cognitive competence, phonetic, grammatical, lexical-semantic, stylistic competence, professionally-oriented activities.

Упродовж останніх десятиліть у наукових мовознавчих дослідженнях набув поширення термін «мовна (або лінгвістична) компетентність», уведений до наукового обігу американським ученим Н. Хомським у 1972 р. [6; 7, с.8]. Оперуючи зазначеним терміном, українські науковці уточнюють і розширюють його структуру поняттям «комунікативно-когнітивна» компетентність [1, с.8; 2, с.190–192; 4, с.71–71, 74; 5, с.190–191].

У пропонованій статті маємо на меті обґрунтувати сутність поняття, позначуваного терміном «лінгвістична комунікативна-когнітивна» компетентність, та виокремити основні його структурні компоненти, що забезпечують чітке його розуміння. Сутність цього поняття розкривається у здатності мовців розуміти і продукувати усталені в мові висловлювання та засвоювати нові з метою активного практичного використання у різноманітних мовленнєвих ситуаціях, у тому числі й професійному спілкуванні [1, с.12; 7, с.8–12]. Отже, дефініцію зазначеного терміна в основному визначають як знання усталеної системи певної мови і правил її використання та як реалізацію цих знань у численних комунікативних актах [7, с.11–13]. При цьому акцентується увага дослідників на вияві мовної комунікативно-когнітивної компетентності носіїв мови у трьох важливих аспектах – власне лінгвістичному, психолінгвістичному та соціолінгвістичному [Там само, с.12]. Власне лінгвістичний аспект зумовлений двома іншими аспектами й поширюється на всі сфери життєдіяльності людини, та особливої ваги він набуває у професійній підготовці кваліфікованих спеціалістів різних галузей знань, яку забезпечують вищі навчальні заклади.

У процесі комунікації, професійно-когнітивної взаємодії між фахівцями певної галузі має існувати сформований обсяг знань, умінь і навичок, підтримуваний насамперед власне лінгвістичною компетентністю, тобто вільним володінням українською літературною мовою. Загальновідомо, що з утвердженням української мови як державної її вивчення є обов'язковим у всіх вищих навчальних закладах України незалежно від професійної спрямованості. З цією метою введено загальноосвітній курс «Українська мова», специфіка викладання якого у ВНЗ полягає у розширенні й активізації засвоєних випускниками загальноосвітніх закладів знань і вмінь щодо дотримання норм і всіх можливих варіантів української літературної мови, уживаних у різних її функціональних стилях. Крім того, зазначений курс має зорієнтувати студентів на активне використання лінгвістичних знань, необхідних у їхній подальшій професійній діяльності, що свідчитиме не лише про належну фахову підготовку, а й про високий

загальноосвітній рівень культури мови. Культура мови – це не лише опанування усталеними мовними нормами, а й «свідоме, цілеспрямоване, майстерне використання мовно-виражальних засобів залежно від мети й обставин спілкування» [3, с.285]. Завдання викладача полягає у тому, щоб навчити студентів випрацювання й дотримання у мовній практиці усталених літературних норм на всіх рівнях мови – фонетичному, граматичному, лексико-семантичному, стилістичному тощо.

З практики викладання курсу «Українська мова» у вищій школі можна констатувати, що цей курс покликаний, умовно кажучи, звести струнку й досконалу споруду мовної довершеності, викінченості у доборі студентами відповідних виражальних можливостей української мови, яку вони будуть постійно підтримувати, вдосконалювати у своїй майбутній професійній діяльності. І це цілком закономірно, адже відсутність поглибленого мовленнєво-комунікативного змісту професійного спілкування може негативно позначитись на їхньому іміджі, професійній компетентності, що є небажаним для кожної особистості взагалі. Мовна комунікативно-пізнавальна компетентність студентів найвиразніше простежується у діалозі з колегами, однокурсниками, викладачами. Свідченням мовної компетентності студента є не лише чітка, правильно оформлена бесіда чи відповідь, а й уміння підтримувати тему розмови, уміння доречно й коректно дискутувати, аргументовано обстоювати свою позицію, доповнювати інформацію, вдало розширювати її горизонти під час написання студентських наукових робіт тощо.

Не потребує доведення той факт, що наймогутнішим комунікативно-когнітивним знаряддям мовця є слово, адже воно стає дієвим і привабливим, якщо висловлене доречно, вміло; лише в такому разі воно виявляє свій не лише суспільний, а й естетичний вплив на тих, хто його сприймає. Вільне володіння словом у всіх його різнорівневих виявах становить основу формування мовної комунікативно-пізнавальної компетентності студентів, компонентами якої є передусім такі її складники: фонетична компетентність, граматична, лексико-семантична, стилістична.

Формування **фонетичної** компетентності в умовах ситуації білінгвізму в Україні вимагає від викладача акцентування уваги студентів на відмінностях, які існують в українській і російській мовних системах у вимові й наголошуванні слів. На відміну від фонетичних особливостей російської мови, в українській мові, наприклад, відсутнє оглушення дзвінких приголосних у кінці слів і перед глухими в середині слів, що є одиницями спільного лексичного фонду. Пор., наприклад, чітку вимову дзвінкого приголосного [д] у словах *фонд, метод, підпис* в українській мові, на місці якого в російській мові вимовляється звук [т]. Спостерігаємо також різне наголошування деяких слів. Наприклад: укр. *малий* (бізнес) – рос. *малый* (бізнес); укр. *середина* (кварталу) – рос. *середина* (квартала). При цьому варто звертати увагу й на те, що у деяких близькозвучних чи спільнокоренових словах нечітка вимова та зміна наголосу впливає на їхнє значення. Пор.: *волюта* («скульптурна ozdoba») і *валюта* («грошова одиниця»); *атлас* («збірник карт») і *атлас* («тканина»), *гривня* («грошова одиниця») і *гривна* («прикраса»). Особливу увагу варто приділяти запам'ятовуванню наголошування запозичених економічних термінів на зразок: *маркетинг* (не *маркетинг*), *маржа* (не *маржа*) тощо.

Граматична компетентність формується завдяки правильному використанню морфологічних форм слів і їхньому поєднанню в синтаксичних конструкціях. Наприклад, нормативним в українській мові у формі родового відмінка однини іменників є закінчення –у: *кредиту, холдингу, акцизу, банку, бізнесу*, тоді як у російській мові в цих словах закінчення –а, але: *векселя, акредитива, брокера, дилера, дебітора, інвестора* (як і в російській мові). До граматичних норм належить і добір словотвірних засобів. Наприклад, у назвах осіб за родом діяльності чи зайнятості в українській мові використовується суфікс **-ник**, тоді як у російській мові – **-щик**: укр. *постачальник, бракувальник* – рос. *поставщик, браковщик*.

Лексико-семантична компетентність посідає чи не найважливіше місце в процесі комунікації. Вона передбачає передусім усвідомлене розширення активного словникового складу студентів і характеризується їхнім умінням актуалізувати вибір конкретної лексичної одиниці відповідно до комунікативних ситуацій. Зазначена компетентність розкривається у чіткому розумінні семантики слів та правильному їх уживанні, що дозволяє урізноманітнювати, естетично вдосконалювати зміст висловлювань шляхом добору у професійному спілкуванні синонімічних, антонімічних відповідників, уникати сплутування значення паронімічних слів на зразок: *показчик* («знак») і *показник* («доказ, свідчення»). Зазначена компетентність відіграє важливу роль під час навчання у засвоєнні й оперуванні термінологічними одиницями на позначення основних понять економічної науки. Особливу увагу при цьому варто зосередити на співвідношенні питомих і запозичених економічних термінів, зокрема термінів-

інтернаціоналізмів, що дає можливість виходу української економіки як науки на міжнародний рівень.

Не менш важливим показником мовної компетентності є також **стилістична** компетентність, в основі якої лежить не лише розуміння граматичної структури та семантики слів, а й способи їх сполучуваності у синтаксичних конструкціях. Порушенням стилістичної норми, наприклад, є помилкові поєднання словосполучень на зразок: *купити в розстрочку* (замість *на виплат*), *підняти питання / проблему* (замість *порушити питання / проблему*), *приймати участь* (замість *брати участь*) та ін.

У процесі формування лінгвістичної комунікативно-когнітивної компетентності майбутніх фахівців-економістів не менш важливим є також виховання особистісних якостей, зокрема таких, як цілеспрямованість, креативність, ініціативність, прагнення до самовдосконалення, уміння продумано й своєчасно приймати рішення під час виконання професійних обов'язків. Отже, сучасний стан розвитку економічної науки (як і будь-якої іншої) характеризується існуванням комунікативної та когнітивної парадигм у їхньому поєднанні, оскільки сконцентровує увагу студентів як на пізнавальній компетентності, орієнтованій на стимулювання їхньої інтелектуальної активності, так і на комунікативній, орієнтованій на формування мовленнєвого автоматизму в загальнокультурному й професійному планах.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К., 2004. – С. 10–11.
2. Вовк О. І. Вимоги до вправ для формування комунікативно-когнітивної компетентності майбутніх філологів / О. І. Вовк // Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2011. – № 209. – С. 190–192.
3. Єрмоленко С. Я. Культура мови / С. Я. Єрмоленко // Українська мова. Енциклопедія. Вид. 2-е. – К., 2004, с. 286 – 287.
4. Кошляба І. Формування іншомовної комунікативно-когнітивної компетентності студентів вищих медичних закладів / І. Кошляба // Мова: класичне – модерне – постмодерне. Зб. наук. статей. – К., 2014. – С. 71 – 78.
5. Сура Н. А. Іншомовна професійна компетентність і головні принципи та компоненти процесу навчання професійно-орієнтованого спілкування / Н. А. Сура // Вісник Луганського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. – 2003. – № 4. – С. 190 – 192.
6. Хомский Н. Язык и мышление / Н. Хомский // М., 1972. – 122с.
7. Шумарова Н. П. Мовна компетенція особистості в ситуації білінгвізму / Н. П. Шумарова // К., 2000. – 283 с.

Малінко О.Г.,
старший викладач кафедри іноземних мов
факультету маркетингу
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – ЯК ЗАСІБ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Анотація. У статті висвітлюється наукове підґрунтя структурно-змістової моделі дистанційного навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах Великої Британії.

Ключові слова: дистанційна освіта, дистанційне навчання, мультимедійний підхід, зміст та стратегії, вищі навчальні заклади.

Abstract. The article highlights the scientific basis of the structural contents model of the distance learning of foreign languages in the establishments of higher learning of Great Britain.

Key words: distance education, distance learning, multimedia approach, contents and strategies, institutions of higher learning.

Складовими системи дистанційного навчання будь-якої галузі знань є мета, зміст, принципи, методи, засоби, форми і механізм контролю та оцінювання результативності її функціонування. У процесі дослідження ми з'ясували наукове підґрунтя структурно-змістової мо-